

Datum

26 november 2020

Onderwerp

VNG inbreng AO CE 2 december

Geachte woordvoerders milieu,

U heeft op 2 december uw algemeen overleg circulaire economie. Voor gemeenten is een einde aan het zwerfafval een belangrijk doel binnen de geschetste circulaire toekomst. Hieronder willen we u daarom onze punten meegeven op:

- het ontwerp van het Besluit maatregelen metalen drankverpakkingen en
- de implementatie van de Europese Single use plastics richtlijn.

Zwerfafval opruimen heel duur

Zwerfafval is een groot en zichtbaar probleem dat samenhangt met de wegwerpmaatschappij waar we momenteel in leven. Gemeenten, en daarmee onze inwoners die daarvoor betalen via lokale belastingen, zijn minstens € 200 miljoen per jaar kwijt aan de bestrijding van zwerfafval. Dat is in feite weggegooid belastinggeld. En zelfs met deze dure inzet van onze afvaldiensten, dán nog treffen we zwerfafval aan in de openbare ruimte.

Ontwerpbesluit maatregelen metalen drankverpakkingen

Gemeenten zijn positief over het ontwerpbesluit maatregelen metalen drankverpakkingen. Het verschaft inzicht en duidelijkheid in de wijze waarop het systeem wordt uitgebreid en de stappen die tot de daadwerkelijke invoering genomen moeten worden. Het geeft gehoor aan de breed gedragen wens onder gemeenten om het huidige statiegeldsysteem (verder) uit te breiden naar blikjes.

Blikjes zien wij vaak terug in het zwerfafval. Steeds vaker zelfs volgens de recente cijfers van de zwerfafvalmonitor. Ook andere tellingen wijzen uit dat het blikje één van de meest voorkomende verpakkingen is, die wordt aangetroffen in het zwerfafval. Statiegeld zal zorgen voor een enorme reductie en daarmee leiden tot een schonere leefomgeving. CE Delft verwacht bovendien dat de kosten voor het opruimen van de huidige hoeveelheid zwerfafval kunnen dalen. Een mooi vooruitzicht voor gemeenten en onze inwoners.

Wel willen we u twee opmerkingen meegeven op het huidige ontwerpbesluit:

1 Voorkom substitutie

In het ontwerp wordt aangegeven dat het niet aannemelijk wordt geacht dat een grootschalige verschuiving plaatsvindt van metalen drankverpakkingen naar knijpverpakkingen of drankkartons. Er wordt echter niet expliciet aangegeven dat een verschuiving naar kunststof verpakkingen niet aannemelijk zal zijn. Laat staan dat er een zinsnede is opgenomen over de wijze waarop gehandeld wordt wanneer onverwachts tóch sprake is van een substantiële verschuiving naar een andere verpakingsvorm.

- Neem op dat gekeken wordt naar het effect van substitutie en bepaal vooraf wat dan het beleidsmatige handelingsperspectief is. Dit remt de komst van onwenselijke alternatieve verpakkingen in het aanbod.

2 Voer het besluit eerder in

Het aantal blikjes in het zwerfafval neemt toe en blijft een lastig te bestrijden stroom in het zwerfafval, wanneer er geen rigoureuze maatregelen worden getroffen. Langer wachten met het besluit om tot invoering over te gaan zal de praktijk niet veranderen. Tegelijkertijd zal de uitbreiding van het statiegeldsysteem veel tijd en inspanning vergen van het verpakkende bedrijfsleven. Door de besluitvorming eerder in gang te zetten, heeft het verpakkende bedrijfsleven langer de tijd om zich voor te bereiden op de daadwerkelijke invoering in 2022.

Implementatie van de Europese Single Used Plastic richtlijn (SUP-richtlijn)

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat werkt aan de voorbereiding van het Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik (inwerkingtreding 3 juli 2021), en een bijbehorende wijziging van het Besluit beheer verpakkingen 2014. Dit betreft de implementatie van de Europese SUP-richtlijn.

De VNG heeft gereageerd op de consultatie en ziet graag een aantal uitgangspunten terug in het besluit. We willen uw Kamer verzoeken daar aandacht voor te vragen.

Onze uitgangspunten zijn:

Neem preventie meer mee: begin bij het begin

Wij willen specifiek aandacht voor het voorkomen van zwerfafval. Het besluit moet zich meer richten op preventie en recycling (van bij voorkeur waardevolle stromen). Ook om te voorkomen dat de nadruk op het opruimen van zwerfafval komt te liggen: dat moet immers de laatste inzet zijn.

- Neem reductiedoelstellingen voor plastic mee als onderdeel in de uitgebreide producentverantwoordelijkheid of producenten te stimuleren hun eigen producten terug te nemen.
- Gedragsverandering van consumenten is essentieel, bijvoorbeeld door effectieve maatregelen te treffen zoals statiegeld op verpakkingen of een retourpremie van elektrische apparaten. Zo leren consumenten alternatieven en wordt verkeerd 'wegwerpgedrag' eenvoudig ontmoedigd.

Breid producentverantwoordelijkheid uit

De richtlijn biedt vooralsnog veel ruimte voor aanscherping en ambitie vanuit de lidstaten door de productenlijst uit te breiden met wat stelselmatig gevonden worden in zwerfafval.

- Gemeenten willen een uitbreiding van de genoemde lijst met méér items omdat zij deze aantreffen bij het opruimen ervan. Denk aan mondkapjes die op straat worden gegooid.
- Het is een risico dat verschuivingen gaan plaatsvinden in het productaanbod naar andere wegwerpproducten en/of producten van ander materiaal die niet onder de richtlijn vallen. We zouden graag willen weten hoe het Rijk deze substitutie of afwenteling wil voorkomen en hier toezicht op houdt.

Dekking van de kosten

Gemeenten willen een kostenvergoeding voor de activiteiten die zij verrichten om de ruimte schoon te houden zodat de kosten niet voor het merendeel worden gedragen door de belastingbetaler in plaats van de vervuiler. Dit geldt voor zowel zwerfafval op land als voor zwerfafval dat uit wateren in het beheergebied van de gemeenten wordt gehaald.

Wat betreft de financiële gevolgen wordt in het ontwerpbesluit de term 'opruimkosten' gebruikt. Dit dekt echter niet de totale kosten voor de bestrijding van zwerfafval.

- Wij zien graag dat het besluit de gemeentelijke kosten voor de bestrijding van zwerfafval bestaan uit preventie, beleid, uitvoering én opruiming opneemt.
- Tot slot pleiten wij ervoor dat de genoemde kostenvergoeding voor zowel structurele als incidentele zaken kan worden ingezet.